

ԼՈՅՍ

ԵՍ ԼՈՅՍ ՅԱՇԽԱՐԶ ԵԿԻ
ՅԻՍՈՒՍ ԳՐԻՍՏՈՍ

ՀԱՆԴԻՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ
ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

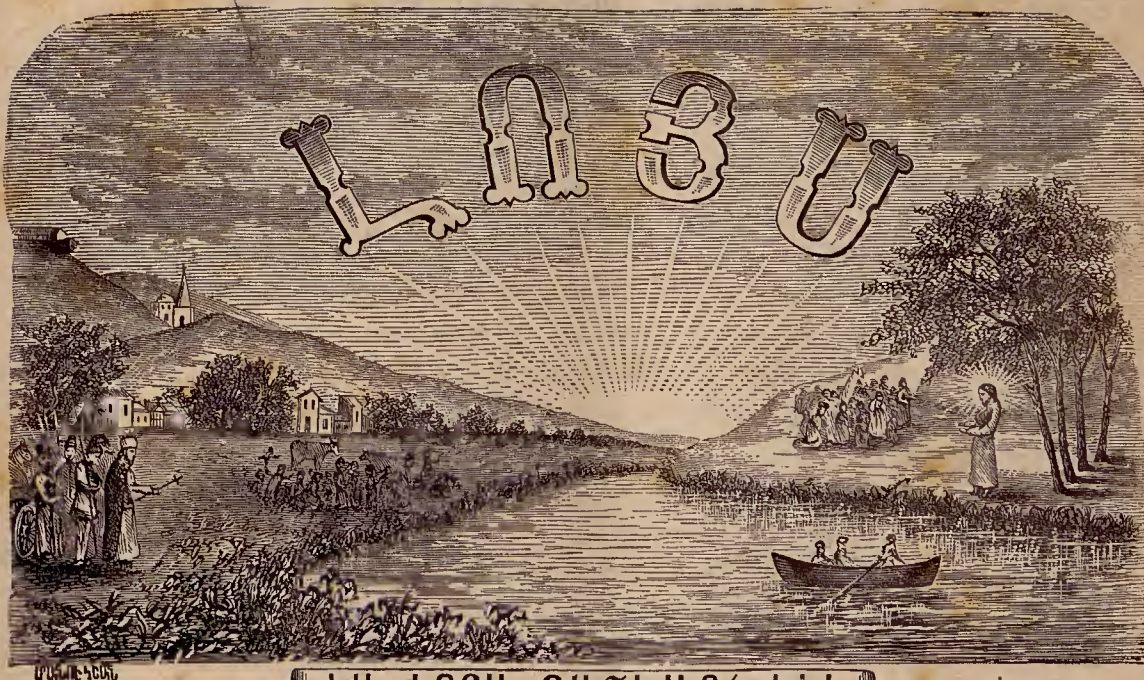
ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 5.

1 ՅՈՒԼԻՍ,
1874.

Կ. ՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

1874

ԵՍ ԼՈՅՍ ՅԱՇԽԱՐՀ ԵԿԻ

ՀԱՆԴԷՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն

Ս Ր Բ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

ԱՌՈՒՐ ՇԱԲԱԹՈՒ ԵՒ ՄԻԱՇԱԲԱԹԻՆ

ՇԱԲԱԹՆ ՄԱՐԴՈՒՍ ՀԱՄԱՐ ԵՂԱՌ
ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ (1)

(Շարունակութիւն տես թիւ 2.)

Դ.

Միաշարաթի աւուր սրբութիւնը
ոմանք ի հաւատացելոց կերևի թէ՛
տարբեր կերպով ըմբռնած ըլլան, որ
նոյն օրը առևտրոյ, մարմնոյ պիտոյից
և այլ գործոց ծառայել սովորած են,
մինչդեռ կիւրակէի սրբութիւնը և

Քրիստոնէական Ս. Եկեղեցին արդի-
լած է այն ամենը :

Են ոմանք՝ որ այս արդեւման դէմ
իրր բանաւոր պատճառ ցոյց կուտան
իրենց հետեւած արհեստին բնաւորու-
թիւնը, և անկարելի կ'ըստեն կի-
րակէ օրերն զբաղակիւն դոց պահելը :

(1) Մարկ. Բ. 27.

Ոմանք ևս իրենց վիճակի անձկութիւնը առիթ բռնած՝ օրուան հացն՝ օրուան աշխատութեամբ ձեռք բերելն մեղ հնարաւոր եղած է ըսելով՝ չեն պահեր կիւրակին :

Ոմանք ևս ոչ ի կարօտութենէ վիճակին , այլ շահելու և մթերելու միջոցն ձեռքէ չկորցելու համար ի գործ և ի վաստակ կ'փութան , և չեն պահեր կիւրակին :

Ոմանք իսկ բոլոր օրն այդուէ մինչև երեկոյ մարմնոյ զբօսանաց յատկացեալ կարծելով՝ հեռի կ'մնան կիւրակէի աւուր պարտուց կատարումէն :

Յիշուած պատճառներն ըստ ինքեան ոչինչ են և բնաւ գոյութիւն չունին՝ Ս. Եկեղեցւոյ օրինաց առջև :

Այն արհեստներն ու գործերն նախնի Քրիստոնէից օրովն ալ կային . բայց նոքա ի կիւրակէի աւուր գոյ կ'պահէին իրենց գրպակներն՝ ոմանք միայն (ուտեստի վերաբերեալներն) ի պահու երեկոյեան կ'բանային՝ կէս մը գրպակաց փեղկերն գոյ թողելով :

Մի և նոյն է այսօր Անգղիոյ երկրին մէջ , ուր ամէն ազգէ և կրօնքէ եզոյ ժողովուրդն ստիպմամբ ունի պահել կիւրակէն , և ամէն ոք իւր եկեղեցին երթալ պարտաւոր է :

Այս պարտաւորութեան առջև չէ կարող արդարանալ այն պատճառներն զորս յիշեցինք :

Վասն զի . . . վասն զի Միաշաբաթն Սուրբ է Քրիստոնէից համար , այն օրը մեր չէ , և ո՛վ որ այն օրը չ'պահէր , Աստուծոյ օրն՝ Աստուծմէ կտրուտած պիտի համարուի :

Միաշաբաթի պարտականութիւնը

թերթի են քան զշաբաթուն , միաշաբաթն չունի այն աստիճան խստութիւնը ինչ որ ունի շաբաթն . բայց որպէս շաբաթն կ'պարտաւորէ կրօնի պաշտաման և հոգւոյ գործոց զբաղիլ նոյն և միաշաբաթն :

Միաշաբաթի աւուր Քրիստոնէի պարտքն է Եկեղեցի գնալ , Ս. Պատարաք տեսնել , աղօթել , երկրպագել և իր շաբաթու մէջ անցուցած կենաց և Աստուծմէ վայելած բարեաց վերայ՝ Աստուծոյ գոհութիւն տալ , և իր յոչ կամս գործած թերութեանց ներումն խնդրել :

Հոն՝ այն Աստուծոյ սրբաւայր տաճարին մէջ՝ եզրայր զեզրայր գգուել , միաձայն աղօթել , միախորհուրդ ծունր գնել և միաշուրթն Աստուծոյ ամենակարողին փառք տալ :

Ե.

Մեր Հարք այս օրինակ վարուած են իրենց կենաց մէջ . Աստուած , Կրօն , Ազգ և Հայրենիք սիրած՝ պաշտած ու մեծարած են :

Աբգարու , Գրիգորի , Տրդատայ , Ներսէսի , Սահակայ ու Մեսրոպայ , Վարդանայ , Աշոտոյ և այլ Աստուածասիրաց իշխանութեան օրերն՝ Հայաստան որպէս քաղաքական պերճութեամբ՝ առաւել քան զայն կրօնական մեծ վայելչութեամբ կ'փայլէր :

Վկայ են այսօր Հայաստանի մէջ ի մերոց նախնեաց կառուցեալ հոյակապ տաճարներն :

Վկայ են վանօրայք և Մենաստանք . վկայ են Մատուռք և Շիրիմք Ս. Նահատակաց . վկայ են Վկայարանք

Սրբոց և խաչավէմք . վկայ են լերինք, բլուրք, գետք և ծովք ուր թափեցան ու խառնուեցան Հայոց կտրիճներու և անմեղաց արիւնք . վկայ էն այսմ Հայաստանի հողն ու քարինք՝ որոց վերայ հեղաւ արգարոց ու առաքինեաց արիւնք :

Հայաստանի ոսկեգարուն ժամանակաց մէջ՝ յորում Քրիստոնէութիւնը ամեն ուրեք տարածուած էր, Միաշաբաթի սրբութիւնը Հայրապետական ու Թագաւորական հանգէսիւ կ'կատարուէր . Հայրապետն իր Եկեղեցական դասուն հետ, Թագաւորն իր նախարարներովն ու զօրօք՝ Աստուծոյ տաճարն կ'դիմէին, ուր իսկ Աստուածն յաւիտենից հաշտ աչօք կ'հայեր այն սիրելի միութեան վերայ և կ'օրհնէր յերկնից :

Յիշէ՛ դու իմ եղբայր մինչ այս տողերն կ'կարդաս, յիշէ՛ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի և Տրդատայ օրերն, յիշէ՛ դու Վառլապուհոյ, Սահակայ և Մեսրոպայ օրերն :

Թագաւորներ ունեցած ենք, որ Միաշաբաթի օրերն ի ժամ Ս. Պատարագի շաւիկի զգենլով՝ դպրութեան պաշտօն վարած են :

Այժմ մեք նոցա որդիքս՝ հեռացած եմք այս երկիւղած ու մեծաբանաց արժանի ընթացքէն . Աստուածապաշտութեան և հաւատոյ եռանդը պաղած ու սառած է մեր սրտերու մէջ :

Այս գանդատները նոր չէ, որ մեզ համար կ'ըլլան, այլ նոյն իսկ շատ ժամանակէ ի վեր՝ շատ անգամ մեզ համար մեր նախնիքներէն յեղեղուած են, բայց այժմ ստէպ կ'ըլլան, վասն

զի երթալով մեր սրտերն հեղգացան, վատթարացան և հեռացան Աստուծմէ, և մեր Հարց Աստուածն մեզմէ երես դարձուց :

2.

Կ. Պօլսոյ մէջ քառասունէն աւելի Եկեղեցիներ ունինք . լուր օրերն Ս. Պատարագի ժամանակ հազիւ մէկ քանի ծերունիներ կ'դռնուին . իսկ իւրակէ և Տօն օրերն ներկայ եղող ժողովրդեան մեծ մասն՝ ի Պօլիս պանդխտոյ մեր գաւառացի եղբարք են, և փոքր մաս մ'ալ բնիկք :

Օր ըլլայ եթէ՝ դաւառացի ազգայինք Հայրենեաց մէջ իրենց ապրուստը հայթայթելու յաջողին ու այլ ևս յօտարութեան չ'դիմեն, այն ժամանակ Պօլսոյ Եկեղեցիք թափուր վիճակ մը պիտի զգենուն :

Ասով ըսել չենք ուզեր թէ՛ բնիկք բնաւ Եկեղեցի չեն դար, այլ թէ չեկողներն՝ եկողներէն թուով շատ են, Կրնայ ըլլալ որ՝ ոմանք այս կամ այն առարկութիւնք ընեն Եկեղեցւոյ կամ Եկեղեցւոյ պաշտօնէից նկատմամբ, որոց վերայ ուրիշ առթիւ ունինք խօսիլ . բայց ինչ որ ալ ըլլայ իրենց առարկութիւնք՝ չեն կարող իրենց պարտազանցութիւնքը արդարացնել, զի իրենց առ Աստուած ունեցած պարտքն կատարելու չեն զօրեր անոնք :

Լոյսն իբր Կրօնական հանգէս, Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ որդւոց յիշեցնել կուտայ Աստուծոյ ամենակարողին նուիրեալ Միաշաբաթի աւուր սրբութիւնը ու նոյն օրուան մեր պարտականութիւնը :

Եւ Հարք դուք, որ մեծ անուն ու-

նիք Ձեր ընտանեկան խումբին մէջ :

Հարբ դուք, որ ակնածելի եղած էք Ձեր զաւակաց և Ձեր թոռանց :

Հարբ դուք, որ դէտ կարգեալ էք Ձեր տանը և Ձեր ազգատոհմին, ջանացէք Ձեր զաւակաց սրտերու մէջ ի մանկութենէ Աստուծոյ ամենա-կարողին երկիւղը ապաւորել, զի զանոնք բարի ու առաքինի ընելու պարտքն ունիք :

Առէք, բռնեցէք նոցա մատղաշ ձեռքերէն և Եկեղեցւոյ ճանապարհն ուսուցէք :

Եւ Հարբ դուք որ՝ Ձեր ընտանեաց վերակացուն էք, ուսուցէք Ձեր ընտանեաց Միաշաբաթի սրբութեան պահանջումը, նոյն աւուր նուիրա-դործութիւնը. բարեգործութեան, հիւանդաց, կարօտելոց և բանտի մէջ եղողներուն այցելութեան, յա-նուն ընտանեկան բարեկարգութեան և Ազգային յառաջագիմութեան խոր-հելու պէտքերն :

Մատուցէք Հարբ այն ամէն բարեպաշտական յորդորմունքները որ՝ զմարդ դէպ ի կատարելութեան կ'տանին :

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն

ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԻՐ ԴԱՍԵՐԸ

— Աշխարհ փորձառութեան փովն է, հոն իյնողն մեծ դասեր ունի ուսանիլ՝ ո՛վ որ այս փովն չէ մտն, նա աշխարհն ինչ է չ'զիտէ :

— Ամէն բանէ խելք ուսանողն՝ ամենէն իմաստուն կըլլայ :

— Փորձառութեամբ սպիտակացած մազերն՝ սսկիէ, գոհարէ եւ շափիւղայէ հազուագիւտ է :

— Մարդիկ թռչնոց կ'նմանին, որ ի նոյն յորոգայթս կ'բռնուին՝ ուր որ իրենց պէս շատերը բռնուեր են. ասանկներն ուրիշներուն փորձէն օգուտ չեն քաղեր մինչեւ անձամբ չ'փորձուին :

— Իմաստունին մէկը ըսած է «բոլոր աշխարհ մեծ ու զուարճալի մի գիրք է խելք ունեցողին համար. իսկ անխելքը կարգալ չ'զիտցող մարդու կ'նմանի, գրքին զեղեցկութիւնը ի՞նչ օգուտ ունի» :

— Մարդս ժամանակի հոսանքին վերայ տեսնող եղէ՞ք մ'է, վա՛յ անոր՝ որ՝ նորանոր պատահելիք հոսանաց առաջն առնելու եւ տոկոս չ'օգնէր իւր փորձառութիւնը :

— Փորձառուր կ'ճշմարտեն թէ՛ այս կենաց մէջ մեզի պատահած զլխաւոր չարիքներն՝ մեր ունեցած յիմարտութենէն, անփորձառութենէն եւ կամ մոլորութիւններէն ծագում առած են շատ անգամ :

— Ամենէն գործնական, ամենէն կարեւոր եւ պիտանի դասն փորձառութեան դասերն են :

— Շիտակ ճամբէ քալէ՛ չես իյնար. եթէ իյնաս ալ շուտ կ'ելլաս :

— Բարիք կուգես ել փնտէ, բայց չարիք ալ կ'երթու պատահաս եղիր :

— Ամենուն մի՛ հաւատար, ամեն խօսքի դիւրահաւան մի՛ լինիր, դատողութեամբ ի կշիռ դիր ամենայն ինչ :

— Անձո՞ր ճանչցի՛ր, լեզուէ՞դ զգուշացի՛ր եւ շըր-թանց՞ դիւրայ պահապան դիր ճշմարտութիւնը, ուսի՛ր քիչ խօսել՝ շատ խորհիլ :

— Ականջդ երկու դուռ ունենայ, առաջի դռնէն ընդունած լուրդ կամ խօսքը երկրորդէն ներս մի՛ առնե՛ր՝ մինչեւ չ'ստուգես :

— Կենցաղավարութեան մէջ ամեն ժամանակ նախ աղէկ խորհէ եւ քիչ թէ՛ ի՞նչ կ'խօսիս որո՞ւ վերայ կ'խօսիս, որո՞ւ հետ եւ ո՞ւր կ'խօսիս. երկրորդ քաղցրութեամբ, իմաստութեամբ եւ ճշմարտութեամբ խօսէ :

— Չորս շահիս՝ երեք մսխէ, եթէ հինգ մսխէ քսակի պէ՞ք չես ունենար եւ դու այլոց քըսակը կ'մտնես :

— Մարդոցմէ հաց կամ պաշտօն մի՛ մուրար. խելք եւ իմաստութիւն խնդրէ Աստուծմէ, խելքն քեզ հաց ու պաշտօն կուտայ :

— Մարդ խիղճ եւ հանդարտ սիրտ ունեցիր, որ հանգիստ ննջես :

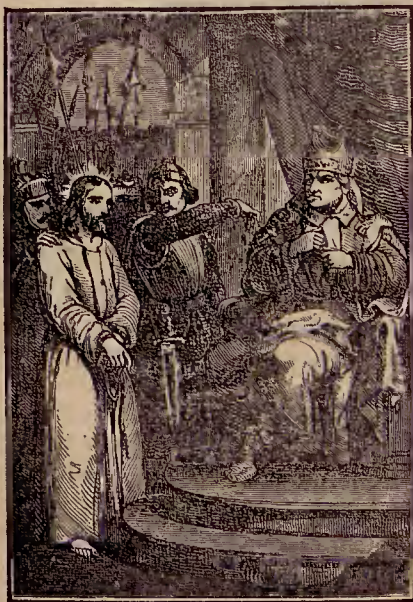
— Ուրիշին խրատ տու, բայց դու ալ պահէ, ապա թէ ոչ՝ այն կոշկակարին կ'նմանիս որ ամենուն կոշիկ կ'կարէ ու ինք բոպիկ կ'քալէ :

ՀՐԱՁԵԱՅ

Դ Ա Տ Ա Վ Ճ Ի Ռ Յիսուսի Քրիստոսի

Դասավորելու համար ի Պիղատոսի Պոնսպոլոս
Խնամակալ Կառավարչի Ստրիկտ Դալիկոն,
դասադարձելով զՅիսուս Գրիսոս ի չար-
չարսն խաչի: (¹)

Տիբերիոս-Կեսար կայսեր պետու-
թեան տանն և եօթներորդ տարին, և
Մարտ ամսոյն քսան և հինգերորդ օ-
րը, Երուսաղէմ Սուրբ քաղաքին մէջ,
և Աննայի ու Կայիափայի Աստուծոյ
Ժողովրդեան Բահանայապետ և զո-
հիչ եղած Ժամանակը. Պիղատոս Պոն-
տայի Ստրիկտ-Դալիկոն կառավարիչը
բարձրագոյն ատենին դատաւորա-
կան գահը բազմած, կը դատաւար-

(¹) Սոյն դատավճիռն Տրուս'անուն դատաստանու-
կան Գաղղիարէն յի հին լրագրէ թարգմանուած և
մեր ձեռքն անցած ըլլալուն Կարեւոր դատեցինք
հրատարակութեան: Ծ, Խ.

տէ զՅիսուս Գրիստոս խաչի մը վրայ
երկու աւաղակներու մէջ մեռնելու.
Ժողովրդեան մեծ և բացայայտ վիւ-
յութեամբը թէ՛

Ա. Յիսուս մոլորեցուցիչ է,

Բ. Խռովարար է,

Գ. Օրինաց թշնամի է,

Դ. Ստույթեամբ ինքզինք Աստու-
ծոյ Որդի կ'անուանէ,

Ե. Ստույթեամբ ինքզինք Իսրայէ-
լի թագաւոր կ'կոչէ,

Զ. Տաճարը մտեր է, ձեռքերնին
արմաւենիի ստտեր բռնած շատ մը Ժո-
ղովուրդ ետին ձգելով:

Կ'հրամայէ Գուրիլլուս Կուռնե-
լիոս առաջին հարկւրապետին զանի
չարչարանաց տեղը տանելու:

Կ'արգիլէ որ ո՛չ մէկը, աղքատ կամ
հարուստ. Յիսուսի մահուան խոջնդոտ
չըլլայ:

Յիսուսի Դատավճիռն ստորագրող
վկայներն են.

Ա. Դանիէլ Ռոպանի

Բ. Յովհաննաս Զօրաբարել

Գ. Ռափայէլ Ռոպանի

Դ. Քափեթ, տէրութեան մարդ

Յիսուս Երուսաղէմ քաղաքէն դուրս
պիտի ելլայ, Սգրիւենեայ դռնէն
անցնելով:

Այս դատավճիռը արոյրէ տախ-
տակի մը վրայ փորագրուած է. մէկ
կողմը գրուած են այս խօսքերը,

«Այն տախտակէն իւրաքանչիւր
ցեղի խրկուեցաւ»:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Կ Ա Մ

ՇՈՂԱԿԱՅ Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ

Ազգային պատմութեան մէջ անուանի
և Հայոց թագաւորանիստ Մայրաքա-
ղաքներէն մին եղած է Վաղարշապատ ,
որ Մասեաց հիւսիւսային կողմը եղած

դաշտին մէջ կառուցեալ է, և որոյ երկայ-
նութիւնը կ'ձգի Քաւազ գետէն մինչև
Մեծաւոր գետը ըստ հին ժամանակաց :

Այս քաղաքը մեծն Երեւանդ շինած է
2524 տարի յառաջ , և յետոյ Վաղարշ
արքայ՝ Հայոց զայն նորոգած և շուրջը
պարիսպ քաշելով՝ իւր անուամբը ՎԱ-
ՂԱՐՇԱՊԱՏ անուանած է :

Վաղարշապատի կիցն է Հայոց առա-
ջին և Կաթողիկէ Ս. Եկեղեցին և Արշա-
կունեաց թագաւորութեան ատենէն ի վեր՝
ամենէն սրբազան, ամենէն նախամեծար
Մայր Աթոռն է Քահանայապետաց ամե-
նայն Հայոց , որոյ ձևն Քրիստոս ինքը
գծած ու Ս. Հօրն մերոյ Գրիգորի Լու-
սաւորչի՝ տեսիլքով յայտնած է . որ և
ՆաՍ. Տրդատայ արքային ատենը 331ին՝
այս Սրբազան երկնահանգէտ Տաճարը շի-
նեց ու ԷՋՄԻԱԾԻՆՆ անուանեց. և հոն
հաստատեց ամենայն Հայոց Արեւելեան
ընդհանուր և զերազոյն Քահանայապե-
տական Սրբազնագոյն Գահը, ուրկէ մին-
չև ցարդ 146 Կաթողիկոսունք բազմե-
ցան , և այժմեանն է Տէր ԳԵՂԱՐԳ Գ .

Վեհափառ Ս. Կաթողիկոս, որ է ժառանգ
և յաջորդ Թադէոսի և Բարնուղիմէոսի
Ս. Առաքելոց և Ս. Հօրն մերոյ Գրիգո-
րի Լուսաւորչին, և իշխան Հոգևոր Ռու-
սիոյ, Տաճկաստանի, Պարսկաստանի եւ
ընդհանուր Հայոց :

Հայոցս Քրիստոնէական այս սրբազան
Տաճարն կ'կոչուի նաև Շողակաք՝ Ս. Էջ-
միածնայ տեղւոյն վերայ երևցած սիւնա-
նման և կամարածե լուսոյն համար: Ուս-
տի եկեղեցւոյ տօնը որ կ'տօնենք Վերա-
փոխման նաւակատեաց շաբաթ օրը՝ Շո-
ղակաթ անունով՝ այս Ս. Էջմիածնայ ե-
կեղեցւոյ տօնն է. Սորա հիմնարկութեան
պատճառաւ Աստուծոյ ամենակարողին
գոհութիւն, փառք և շնորհակալութիւն
տալու համար հաստատուած :

ՎԵՀԱՆՁՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Պարսից Տուղրիլ թագաւորն Հայ-
յաստանն արշաւած ժամանակ՝ Հայ
նախարարներէն ոմանք Արծրունեայ
Գաղիկ թագաւորին հետ միաբանած՝
անոր դէմ ելան։ Ասոնց մէջ էր նաեւ
Թաթուլ Վանանդեցի քաջ իշխանն որ՝
Հայ իշխանաց շատերուն իյնալէն ետ-
քը դերի բռնուած Տուղրիլին տար-
ուեցաւ։ Եւ որովհետեւ Թաթուլ նոյն
պատերազմին մէջ Արսուրան պարսիկ
իշխանին որդին՝ Տուղրիլին սիրելին
վիրաւորած էր, թագաւորն ըսաւ ի-
րեն « երբ պատահին առողջանայ,
զից աչ կ'ազատեմ. իսկ երբ մեռնի
զից աւետր գոն կրնեմ »։

Վանանդեցին վեհանձնութեամբ մը
պատասխանեց « երբ իմ ե հարուածն
յե կենայ » (¹) իրօք պատանին քիչ մը
ետքը մեռաւ։ Տուղրիլ Թաթուլն ալ
սպաննել տալով՝ աջ բազուկը կտրեց
և Արսուրանին խրկեց ըսելով՝ « որդիդ
վրաս բազկե մեռած յե »։

ԱՌ ՅԱՍՄԻԿՆ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀԻՆ

Գեղեցիկ ես Յասմիկ,
Քո բուռնագ աւուշիկ,
Զիւնաքոյր միտ զուարթ,
Բարձրանաւ բարդ ի բարդ։
Ո՛վ Յասմիկ իւրակեան,
Է քո ծնողդ Հայաստան,
Յադիցեան իմ երկիր՝
Ուր կայ Հարցս Սուրբ Դաբիր։
Ընդ իս դու գաղթեցեր,

(¹) Եթէ զարթուածքն իմս է, չ'աղբիւր։

Յայս երկիր վաւեր ,
Դիտես աւս , զի չիք մաս ,
Ուր չ'իցէ ապաւում :
Ե՛կ տարայց ես զից՝
Յայն Սուրբ վայր լուսաւս ,
Յադիցեան իմ երկիր
Ուր կայ Հարցս Սուրբ դաբիր :
Ե՛կ Յասմիկ վեսագոյն ,
Հայրեցեաց ի սիրոյն ,
Ե՛կ տարայց Հայաստան ,
Ի հողն այն արգաւանդ :
'նդ պատեցիս ի Շիրիմ ,
Սրբոց Հարցս Սերափիմ .
Եւ ընդ քեց բիւր ծաղկանց
Կեցցես միտ գեղապանդ :

ՇԱԽԱՐՇ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔ ԾԵՈՂԱՅ

« Ո՞ր իցէ ի ձէնց մարդ՝ ցոր խնդրի-
ցէ որդի իւր հաց, միթէ բնոր տայ-
ցէ նմա, և կամ խնդրիցէ ձուկն,
միթէ ճէ տայցէ նմա »։

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

(Շարունակութիւն՝ տես քիւ 1.)

Դ.

Մարմնոյ խնամոյ հետ՝ կրթու-
թեան և դատախարակութեան գոնէ
նախնական պէտքերն ընտանեկան
վիճակի մէջ հարկ է ուտանի մարդ,
երբ դեռ տղայ է։

Այս սկզբունքով է որ՝ կ'ընթանան
ու կ'յառաջադիմեն բարեկիրթ և
լուսաւորեալ ազգաց ընտանեկան
վիճակն։

Նոցա ծնողաց բոլոր ուշն ու մը-
տադրութիւնը իրենց զաւակաց խը-
նամոյ և կրթութեան նուիրեալ են.

բայց մինչև այս չ'լինի, մինչև ամեն ընտանիք այս սկզբունքը չ'ընդունին, չ'սլիտի կրնանք մեր փափաքանաց չափ շուտ տեսնել մեր Ազգային ընտանեկան կենաց վերանորոգումը և լուսաւորութիւնը, որ է՝ ազգութեան կանգնումը և յառաջադիմութիւնը, ուրիշ բան է որ՝ այս կաղն ի կաղն և ապարդիւն եղանակաւ, քսան տարւոյ մէջ ձեռք բերելիք յառաջադիմութիւնը, երկու հարիւր տարի ետքի թողուլ կուզենք :

Ցաւալին այն է որ՝ մեր մէջ աշխատութեան բաժանում չ'կայ, մեր զաւակաց դաստիարակութեան և կրթութեան մասին ամեն բան մեր Ազգային վարժարաններէն կ'սպասենք, և ամեն բան՝ նոյն իսկ ծնողական պարտքերն խեղճ վարժապետաց ուսը բարձեր ենք, մինչդեռ պարտաւոր ենք որ՝ գոնէ ընտանեկան կենաց մէջ ուսանելի եղած մասերն սրտել և մեր վերայ առնել. զանոնք տղուն դպրոցական յառաջադիմութեան համար նախապատրաստել՝ կրթութեան և դաստիարակութեան առաջին հիմը դնելով :

Բայց ի՞նչ են տղու մը կամ աղջկան մ'իր ընտանեկան մէջ ուսանելիք նախնական դիտելիքներն — ինչ որ վարժարանաց մէջ անոնցմէ կարեւորն ու ընտելեալոյնն կուսանի :

Օրինակաւ մը հասկըցնենք ըսածնիս. թող ընտանեկան վիճակի մէջ Քերակասնն ուսանի, և դպրոցի մէջ Բերքեցանոյրիւն և Քերակասնոյրիւն. թող մէկ երկուսն աւսասանել, քուելն ու գրելն տան մէջ ուսանի իսկ հաշուել ու գումարելն դպրոցի մէջ :

Եւրոպական շաքարներու վերայ նշանակեալ կ'տեսնենք Ա. Բ. Գ. ի ձեերն, որ տղան շաքարն ուտելուն հետ՝ գրերն ալ կ'ուսանի ճանաչել :

Այս բնական կարգը ու եղանակը պահելու է ամեն ուսման և գիտութեան ճիւղերու մէջ. իսկ կրթութեան մասին ալ աւելի բնական է տղուն իր ծնողաց օրինակին հետեւիլ, որոյ վասն ծնողք մեծ զգուշութիւն պէտք է ընեն՝ յաշտ որդւոց իւրեանց բարի օրինակ հանդիսանալ, և նոցա անմեղ սրտից մէջ ներշնչել սէր, սրբութիւն և առաքինութիւն :

Իմաստասէրն կ'ըսէ «*housteren pr-nougjik ortefner ten, jaxi vartfen hatusasoun ortefin*» :

Ե.

Մենք մեր վարժարանաց օրինաւոր խնամ չ'տանելէ յետոյ՝ մեր ընտանեկան կրթութեան վիճակին ալ հոգ տարած չ'ունինք :

Սովորած ենք մեր զաւակաց հինգ վեց տարեկան եղած միջոցին, մեր ընտանեկան հանգստութեան համար (իբր թէ՝ անոնք ընտանեկան վիճակին տանջանքներն եղած ըլլան) ձեռքերնուն բռնել տնական դպրոց մը տանել, ուր մէկ քանի տարիներ կ'երթեւեկէ քարեւ բռնել, նստիլ, ուտել և ֆնանալ ուսանելու, անկէ ետքն տղուն եօթ ութ տարեկան եղած միջոցն՝ առանց տղուն նախնական կրթութեան ու դաստիարակութեան հոգն ստանձնելու մեր վերայ՝ դպրոց կուսանք, ուր տղուն ձեռքը ֆերակասն մը կ'արուի, և թերեւս մէկ

քանի քերականներ ալ կտոր բրդուճ կըլլան՝ մինչև ուսանի :

Մօտեցիր այդ տղուն, դիտէ խօսից եղանակն, շարժումները, նստիլը, ելլալը, ուտելը ըստ ամենայնի կոպիտ է :

Խեղճ տղեկը կարծես թէ՝ բնաւ ընտանեկան վիճակի մէջ մեծցած ու սնած չէ. գեղջուկ ու շինական տղու կ'նմանի :

Մեր Աղգային վարժարանաց մէջ բաւական թուով այս կարգի աշակերտներ ունինք որ՝ հանապազ մեր աչքին դէմ են. բայց ինչ ընեն այն հէգ ու տկար տղաքն, անուս ու անտարբեր ծնողաց ձեռք ինկած հետեւած են անոնց ընթացից կամ նոցա անտարբերութեան և անզգայութեան զոհուած :

Մանկութեան եւ անմեղութեան գեղեցիկ օրերն որ՝ ընտիր դաստիարակութեան աւանդման միջոցն է՝ ի զուր անցողացած են, մինչդեռ կըրթութիւնը ու դաստիարակութիւնը՝ մանաւանդ բարոյականութիւնն մարդոց ընտանեկան դորժածութիւնն ըլլալով և ուղղիչ մեր բարուց, որ հասակը աւելի յարմար է մարդուս զանոնք մտքին մէջ տպաւորելու — քան պարզութեան և անմեղութեան հասակը :

Սկսի՛ր՝ կրտէ իմաստութեան գրոց հեղինակը, կրթե՛ր քո տղայդ՝ երբոր աչն ինչ կարող կըլլան միտքիդ նկեր քեզ :

Ո՛վ ծնողք, երջանիկ պիտի ըլլաք դուք եթէ՝ ձեր զաւակաց մանկութեան աւուրց մէջ զգօն ու արթուն գտնուիք, և ձեր պարտքն ճանաչելով՝ նոցա ազնուական ու առաքինի կրթութիւն մը տաք :

Երջանիկ պիտի ըլլաք դուք եթէ՝ ճանաչէք իմացականութեան սերմանց մշակութեան ժամանակը, և առանց դանդաղելու այն օրէն սկսեալ՝ Ձեր ընտանեկան օթեւանն Ձեր զաւակաց նախնական կրթարան մը ձևացնէք :

Ծնողք, մեծ հարկ կայ ձեր վերայ, որպէս ձեր զաւակաց հաց ուղած ժամանակն քար, և ձուկ ուղած ժամանակն օձ չէք տար, այլ հաց և ձուկն, այսպէս ալ կրթութեան, դաստիարակութեան և բարոյականի հացին որ՝ մատաղ հասակնուն սկսեալ կ'կարօտին, մի՛ խնայէք իրենց :

Ծնողք, միթէ ձեր սրտերն ապառաժէն ալ կ'աճր են, միթէ ձեր սրբտերն կ'ժնժեն ձեր զաւակաց հացի տեղ քար և ձուկի տեղ օձ տալ — եթէ չէ, ուրեմն խնայեցէ՛ք զանոնք. մեղք են, նոքա ձեր են, լեղու և բերան չունին, նոքա կարօտ են խնամոց, կրթութեան և դաստիարակութեան տեղ քար և օձ մի՛ տաք ձեր զաւակաց :

Դուք՝ իբր քար անզգայ ընել կու՛ղէք ձեր զաւակունքը, դուք՝ զանոնք իբր օձ ձեր ընտանեկան վիճակն վեր ի վայր կործանող և իբր մարդկութեան հրէջ մը մեծցնել կուղէք. — քաւ լիցի — ուստի ջանացէ՛ք որպէս նոցա մարմնոյ հացը ու հանդերձը կ'հոգաք՝ ալ աւելի հոգւոյ հացն ու հանդերձն հոգալ :

Ծնողք, ձեր ընտանեկան կենաց մէջ, երբ փոքր են ձեր զաւակունք՝ ուսուցէ՛ք նոցա Աստուած, Աստուծոյ անունը, նորա ամենակարողութիւնը, և անբաւ բարեբարութիւնքը :

Ուսուցէ՛ք ծնողք թէ՛ այն Աստուած

արդարոց և առաքինասիրաց ընդ միշտ իր շնորհքներն ու բարիք անպակաս կուտայ, թէ նա չարերը կը պատժէ :

Ուսուցէք ծնողք թէ՛ Աստուծոյ Որդին ասկէ 1874 տարի յառաջն մարմին առաւ, իրենց նման մանկացաւ և իրենց պէսները գիրկն առաւ՝ գգուեց ու սիրեց և երկնից արքայութիւն այնպիսիներուն է ասաց, թէ նա արդարութիւն, սէր, լոյս ու խաղաղութիւն քարոզեց :

Ու ոչէք ծնողք՝ թէ մեր ազգութեան կեանք 4366 տարուան է, թէ մեր հարց Քրիստոնէական Ս. Կրօնն ընդունիլն և Հայաստանի մէջ Ս. Աւետարանի Քարոզութիւնն 1844 տարի է, և հեթանոսութեան մէջ Քրիստոնէական առաջին Եկեղեցին Հայաստանեայց եկեղեցին է, թէ նորա ամեն մէկ քարերն հազարաւոր և բիւր նահատակաց անմեղ և Ս. արեամբ ողորդեալ են :

Ուսուցէք ծնողք թէ՛ ինք իրեն համար միայն ծնած չէ, թէ ինք մեծ պարտքեր ունի կատարել առ իւր ընտանիս, առ իւր ազգն և առ հայրենիս, թէ այս պարտքերն կատարելու համար պէտք է անձնուէր ըլլայ :

Ի մի բան, ուսուցէք ծնողք թէ՛ ամեն բան կերթայ, ամեն բան կուշընչանայ, միայն առաքինութիւնը ու բարեգործութիւնը կ'մնայ, որոյ վասըն յորդորեցէք, Աստուած, Կրօն, Ազգ, Հայրենիք սիրել պաշտել ու յարգել ասոնք :

Այս և ասոնց նմաններն ուսուցանել ձեր պարտքն է ծնողք, ապա թէ ոչ, Աստուծոյ, Եկեղեցւոյն, Ազգին

և համայն մարդկութեան առջև պարտազանց պիտի երևիք դուք :

Երբ դուք ծնողք՝ ձեր այս պարտքերն կատարէք՝ այն ատեն ասացէք թէ՛ զաւակաց տէր ենք, և երբ ձեր որդւոցմէ մեկնելու ժամն հնչէ, խաղաղ ու անդորր եղիք, հանգիստ ձեր աչքերն գոցեցէք, զի կրթեալ, ուսեալ, երկիւղած և առաքինի զաւակներ կ'թողուք յաշխարհի :

Նոքա ձեր գերեզման պիտի օրհնեն, նոքա մաղթանքներ պիտի կարդան արտասուօք ձեր ետեմէն, և ձեր սէրն ու խնամքը՝ իրենց սրտից մէջ երախտագիտութեամբ լի ընդ միշտ պիտի յիշատակեն :

Դուք ծնողք խաղաղութեամբ հողը պիտի դրուիք, հանգիստ պիտի ըլլաք ձեր գերեզմանին մէջ. ձեր գերեզմանի վերան և շուրջը առաքինութեան և անմահ անուան ծաղկունք պիտի փտաին ու բուրին, ձեր գերեզման՝ ձեր զաւակաց շնորհապարտ արտասուաց հետ երկնից ցոլն պիտի թրչէ :

Ձեր որդւոց բարի վարուց ու բարեգործութեանց ականատես անձինք՝ ձեր անունը պիտի օրհնեն ձեր գերեզմանին ետք, և այն օրհնութիւնը երկնից օրհնութեան հետ միացեալ ձեր չիրմի վերայ պիտի իջնէ և ձեր ոսկերութիւն պիտի թափանձէ, և հոն աներկիւղ պիտի ըլլաք դուք :

Օրհնեն պիտի ձեր քրտունք ու վաստակք, օրհնեն պիտի ձեր անուն, օրհնեն պիտի ձեր հայրական և մայրական խնամոց արգասիքն :

Կ'ոսկամ և չեմ ուզեր իսկ ասել թէ՛ երբ անկիրթ և անգաստիա-

րակ մեծնան, սոցա հակառակն ունիք քաղել և գերեզման՝ որ մարդկութեան հանգստարան է, տանջանարան պիտի դառնայ, և երկրի վերայ ձեր կրած տառապանաց ու նեղութեանց հետ՝ յետ մահուան ձեր որդւոց անէծքներն, դժգոհ և յուսահատ կենաց աղմկալից աղաղակք և հառաչանքներ՝ զձեզ պիտի նեղեն:

Ժրացէք ուրեմն քաջասիրտ ծնողք, ձեռն տուք այսօրունէ ձեր տունը ձեր զաւակաց համար նախնական դպրոց մ'ընել:

Քարոզեցէք ամեն ուրեք այս սկզբունքը և ջանացէք սորա տարածմանը. փոխանակ ձեր ընտանեկան կենաց մէջ օրն ի բուն՝ դիշերն ի բուն մնտի և անսկէս խօսակցութեամբ ժամանակ անցնելու՝ նուիրեցէք ձեր ունն ու մտադրութիւնը ձեր զաւակաց կրթութեան:

Ծնողք, եթէ կուզէք ձեր ընտանեկան կենաց վերանորոգումը և բարգաւաճ մեծութիւնը, եթէ կ'սիրէք և կուզէք տեսնալ Ազգութեան փառքն ու յառաջագիւծութիւնը՝ հետեւեցէք այս սկզբան, և Աստուած զօրութեանց ընդ ձեզ ըլլայ:

Ա Ղ Գ Ա Յ Ի Ն

Խ Ն Դ Ի Ր

ԲԵԹԼԷՆԷՄԻ Ս. ՏԱՃԱՐԻՆ

Բեթլէհէմի Սիւնազարդ Գաւթի խնդրոյն նկատմամբ արդէն ի Բ. Դուռն բողոքուած է, Յունաց՝ Հայոց սեպհական իրաւանց դէմ յարու-

ցած բռնաբարութեանց համար, որ տեղւոյն Յոյն միաբանութիւնը առանց երբէք պատկառելու սովորած է ժամանակ առ ժամանակ տիրապետելու և «Վերն է» ըսելու մեծամըտութեամբ այսպիսի դարաններ գործել և հանապաղ երկու ազգաց մէջ վէճի և խռովութեանց դուռ բանալ: Յունական միաբանութեան այս խռովայոյղ և եպերելի արտոմանց վերջ տալու նպատակաւ, նա և խնդրուած է Բ. Դուռն յատուկ Բօւնուսիօնի մը կազմութիւնը, որ մեր Օսմանեան Օգոստափառ ՍՈՒԼԹԱՆՆԵՐՈՒԻ կողմէն Հայոց դրուած բազմաթիւ Հրովարտակներն քննութեան առնուին, և այն Բարձր Հրովարտակներով՝ կրկին և կրկին հաստատեալ մեր Ազգային իրաւունքներն երեւան դան:

Այս անգամ ևս կ'ըսեմք թէ՛ Ս. Երուսաղէմի Ամեն. Սրբազան Պատրիարքը, յիշեալ կազմակերպ Բօւնուսիօնի անգամակցելու համար փոխանորդ կարգած է՝ Գեր. Տ. Սիմէօն Սրբազան Սէֆէրեան, որ մօտ օրերս ի Պօլիս պիտի գայ, ընդ իւր բերելով Բեթլէհէմի Ս. Տաճարին Մօսէրը, որպէս զի քննութեան ժամանակ քննիչներու գիւրութիւն մը ընծայէ:

Ը Ն Տ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ըստ հրաւիրանաց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր՝ Յունիս 19 անցեալ չորեքշաբթի օր՝ Մայրաքաղաքիս մէջ գանուող Եկեղեցական Ս. Հարք Ազգ. Ընդհանուր Ժողովէն պակսած երեք Եկեղեցական երեսփոխանաց ընտրու-

թիւնը կատարելու համար գումարե-
ցան ի Մայր Եկեղեցւոյ :

Մինչև քուէհամարի որոշեալ ժա-
մուն 71 քուէարկու ունենալով՝ քուէ-
համարն կատարուեցաւ և քուէից
բացարձակ առաւելութեամբ Երես-
փոխան ընտրուեցան՝

Քուէ

Արժ. Տ. Խորէն Վարդ. Կիւրոյեան 50
» Տ. Կարապետ » Սերովբե. 40
» Տ. Սուքիաս Փաճ. Ստեփանե. 36

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Յունիս 21 անցեալ ուրբաթ օր ևս
Երեսփոխանական Ժողովն գումարե-
ցաւ Ղուլթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկե-
ղեցին ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս.
Պատրիարք Հօր՝ և առժամանակե-
այ ատենապետութեամբ Մեծ. Ն.
Ռուսինեան էֆէնտիի :

Ի ներկայութեան 58 Երեսփոխա-
նաց ժամ 7 ¹/₂ ին ատեն բացուեցաւ,
և պաշտօնական հրաւիրագրին մէջ
նշանակեալ խնդրոց կարգն քուէի
գրուելով ընդունուեցաւ ժողովէն,
և հրաժարեալ Երեսփոխանաց հրա-
ժարականներուն ընդունելութեան
խնդրոյն վերայ բաւական վիճարա-
նութիւն բլլալէ յետոյ, Ժողովն ան-
ցաւ Դիւանի ընտրութեան, որոյ ար-
դիւնքը հետեւեալն է :

ԱՏՆԱԳԱՏՐ

Քուէ

Ա. Վսեմ. Յարութիւն Պէյ Տատեան 35
Բ. » Գրիգոր Էֆէ. Օտեան 29
Գ. » Սարգիս » Աղաբ. 30

ԱՏՆԱԳԱՏՐ

Քուէ

Ա. Մեծ. Ստեփան Էֆէ. Փափաղե. 29
Բ. » Պօղոս » Պառնաս. 27
Գ. » Թադէոս » Թէրխան. 29

Դիւանի ընտրութիւնը կատարուե-
լէ յետոյ՝ օրն տարաժամած ըլլալուն
Կրօնական Ժողովոյ ընտրութիւնը յա-
ջորդ նիստին մնաց :

ԱՆՄԵՂՆ Ի ԳԵՐԵՉՄԱՆԻ

Մեռաւ անմեղը, ոչ ոք զինքը կո-
ծեց, ոչ ոք նորա սիրոյն համար մի
շիթ արտօսը հոսեց, ոչ ոք նորա յի-
շատակին համար մի նուազ երգեց.
Գնաց, թաղեցաւ նա ի հասարակաց
շիրմի :

Մեռաւ արդարը, նորա ժառան-
գութիւնը կերան ու կողոպտեցին,
նորա գերեզմանի շուրջն՝ փուշ, տա-
տասկ և որոմն ցանեցին, նորա դամ-
բարանն ամենուն պժգալի երեցու-
ցին, բայց նա անմեղ էր ի գերեզ-
մանի . . . :

Անգութ սրտեր նենգութիւն նիւ-
թեցին, վասն ոսկւոյ կորստականի՝
նորա անուն, նորա համբաւ, նորա
առ Ազգն մատուցած քսանէն աւելի
երկար տարիներու ծառայութիւն ու
վաստակ մի աւուր և մի ժամու մէջ
աղարտել ուզելով՝ նմա կաշառակեր
անունը տալու պատճառ եղան՝ ո-
մանց կանխահաս դատաստանաւ :

Այս դատակնիք ծանրացաւ արդա-
րոյն գերեզմանի վերայ իբր կապար-
եայ մի կափարիչ, և փուշերով ծած-
կեցաւ նորա շիրմի :

Աչքեր՝ որ ընդ միշտ հաշտ էին իրեն հետ, աչքեր՝ որ վկայք էին նորա հեղահամբոյր և ժողովրդասէր բարուց, սկսան մի խոթու հայեցումածք ձգել այն գերեզմանի վերայ՝ յորում յանախնակալ իւր հօտէն մեկնող հովիւն՝ այն է Գեր. Տ. Նիկողայոս Արքեպիսկոպոս Աղապետան խաղաղ ի քուն կ'ընջէր :

Իսկ Առտուածն յաւիտենից, որ յերկնից կ'հայի ի սիրտ մահկանացուաց, և ամենայն ինչ մերկապարանոց կան առաջի նորա, և որ զլիշուն արդարութեան ի ձեռին իւրում ունի, նա չ'հանդուրժեց արդարոյն անմեղութիւնը՝ նիւթուած մի չարանենդ դաւադրութեան քողին տակ ծածկիլ, և ճնշուիլ այն ծանր ամբաստանութեան ներքեւ, որ ի ժամ նորա հոգւոյ աւանդման նիւթուած է կ'ըսեն մի քանի անխիղճ էակներէ՝ 500 ոսկւոյ համար :

Աստուած զսա ի մուսցոնս չ'թողուց, յիշեց նորա վաստակն ու քրքրտունք, և նորա համբաւն ու վարկ Ազգայնոց սրտերու մէջ անաղարտ պահելու համար՝ ներշնչեց ի միտս Ամեն. Տ. Ներսէս Սրբազան Պատրիարքի՝ քննութեան ենթարկել այս խնդիր, և ահաւասիկ քննութեան առաջին արդեանցն յայտնեցաւ Գեր. Տ. Նիկողայոս Սրբազանի անմեղութիւնը, և այս բաւ իսկ է հանգուցեալ մի բարձրաստիճան Եկեղեցականի դէմ նիւթուած նենգութեան առաջին հանգոյցն քակել և հրատարակել յաշխարհի նորա անմեղութիւնը :

ՀՐԱԶԵԱՅ

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ք

Խարբերդէն հետեւեալ երկու հեռագրերն հասած են յԱզգային Պատրիարքարանը :

«Էմիրներու և ժողովրդեան մէջ արմատաց սերմի պատճառաւ և այլ խնդիրներու համար ծագած վէճին մէջ՝ Բալուի Առաջնորդը աղքատ ժողովրդեան իրաւունքը պաշտպանած ըլլալուն, մէկ քանի հակառակորդաց ամբաստանութեան վերայ, որպէս թէ՛ ասիից քառասուն օր առաջ ըսած ըլլայ թէ՛ Տաճկաց մարդարէն երկինքէն իջած չէ և մարդոյ որդի է. սոյնը տեղական կառավարութեան տեղեկագրած ըլլալով՝ ի Խարբերդ կ'բերուի և առանց քննութեանց արդեանց սպասելու կ'բանտարկուի, թէ և Վանքը և կամ այլ ուրեք փոխադրել ուղեցինք, սակայն չ'ընդունուեցաւ, խնդիրը ուրիշ կերպարանք առնել կ'կասկածուի, բանտէն արձակուելով անկողմնակալ անձանց միջոցաւ խնդրոյն քննութեանը համար հեռագրական հրաման ստանալ կ'խնդրեմք» :

ՊԵՏՐՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

19 Յունիս 1290

«Չորս օր առաջ Խարբերդ բերուեցայ և զիս մահապարտաց բանտը դրին, այժմ մերկ ձիւ վերայ դրուելով մէկ քանի ոստիկանաց հետ կըզրկուիմ, սակայն ոչ յանցանքս գիտեմ և ոչ տարուելիք անդս, հոգիէս երկիւղ ունիմ, Պօլիս բերուելուս հնարը կ'խնդրեմ» :

21 Յունիս 1290 Առաջնորդ Բալուի ՍԱՐԳԻՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն առաջին հեռագիրը ստանալուն՝ իւր Գեր. Փոխանորդը զրկած է ի Բ. Դուռը Պէյլիկճի էֆէնտիին և խնդրեր է որ Արժ. Տ. Սարգիս վարդապետը բանտէն հանուի և խորբերդի Առաջնորդի երաշխաւորութեամբ ներքև ի դիպահոյճ գրուի, և յետ այնմ եղած ամբաստանութիւնն ըստ օրինի քննութեան առնուի, սակայն Պէյլիկճի էֆէնտին պատասխանած է թէ՛ բանտէն արձակման հրաման տալ բարձր Մեծ Եպարքոսին անկ է :

Բ. Հեռագիրն ստանալուն վերայ, որ Արժ. Տ. Սարգիս վարդապետը երեք օր խորբերդի մէջ բանտարկուելէն յետոյ՝ ոստիկաններով ի Տիգրանակերտ զրկուած և հոն դարձեալ բանտարկուած ըլլալն կ'ձանուցանէր, անմիջապէս Սրբազան Պատրիարք Հայրն Թագրիորդ Գրած է ի Բ. Դուռը խնդրելով Արժ. Տ. Սարգիս վարդապետի արձակումը :

Դեռ ևս պատասխան ընդունուած չէ :

ԸՆԴՀԱՆ ՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԴԱՀԱՆԱՅԻՅ

Մայր Եկեղեցւոյ պատուարժան Քահանայից դասն Ընդհանուր Ժողով գումարելով թախանձանօք կրկին հաստատած է Արժ. Տ. Եղիշէ Քահանայ Սերենեանց ի պաշտօն Աւագ քահանայութեան՝ ուրկէ հրաժարական տուած էր, և նորա առաջարկութեան համեմատ քուէարկութեամբ Տնօրէն Ժողով մի ալ կազ-

մուած է ի դործակցութիւնն մին՝ հետեւալ Ս. Հայրերէն.

Արժ. Տ. Սուքիաս Քահ. Ստեփանե.

» » Մատթէոս » Տ. Մատթե.

» » Անդրէաս »

» » Խաչատուր » Խաչերեսե.

» » Մեսրոպ » Երեցեան

» » Արիստակէս » Ճիգմէճեան

Արժ. Քահանայից Ընդհանուր Ժողովոյ դործոց տեղեկագիրն այսօր Ազգ. Կրօնական Ժողովոյ ներկայանալով վաւերացաւ, Աւագերէցի և Տնօրէն Ժողովոյ Հարց պաշտօնի հաստատութեան կոնդակն ալ ի մօտոյ պիտի տրուի :

Կ'սիրենք յուսալ թէ՛ նորընտիր Արժ. Աւագերէց Հայրն և թէ Տնօրէն Ժողովոյ Ս. Հարք՝ առաւել ևս հոգունին տածել երկից միացեալ Եկեղեցեաց բարեկարգութեան՝ ի հոգեւորս դոհ ընել, հովուել և միմիջաբերել Ժողովուրդն անձնուէր վաստակօք, տքնիլ Ս. Եկեղեցւոյ փառաց և միանգամայն Քահանայական պատին բարձրացնելու ջանալ :

ԴՊՐՈՅԱՍԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այս անունով մօտ օրերս Եէնի-Պափուի մէջ ընկերութիւն մը հաստատուած է՝ քսանի չափ ուսեալ և բարեկիրթ պատանիներէ՝ հիմարկութեամբ Պ. Մ. Յ. Գալաքճեանի :

Սոյն նորակազմ ընկերութիւնը իրեն նպատակ ընտրած է՝ առայժմ յիշեալ թաղի մանչ տղայոց վարժարանի մէջ ուսանող աղքատիկ աշակերտաց դպրոցական պիտոյքնին ըստ կարի հոգալ :

Հայրենասէր սրտերու համար մեծ ուրախութիւն է երբ կ'տեսնեն թէ՛ խումբ մի աղնուաբարոյ պատանեակը բարի և եղբայրասէր զգացմանց կ'սիրեն ձեռն տալ իրենց նմանիներուն կրթութեան և դաստիարակութեանը, մանաւանդ թէ՛ այս հասակնուն մէջ ազգային մտաւորական զարգացման, լուսոյ և յառաջագիմութեան բարեկամ հանդիսացած՝ օժանդակել կ'ջանան նիւթապէս և բարոյապէս Ազգային վարժարանի մը :

Սոյն աղնուաբարոյ պատանեկաց ընթացքը աւելի փառաւոր ապագայ մը ունենալ կարէ երաշխաւորել՝ եթէ Ազգին համար գործելու յօժարութիւննին անձնուիրաբար յարատեւու ջանան :

Իրենց բարենպատակ ձեռնարկութիւնը ըստ ինքեան գովութեան արժանի ըլլալուն. մենք մեր կողմանէ միայն կ'յորդորենք զիրենք՝ հաստատամիտ ըլլալ իրենց սկզբան մէջ, և ընդ միշտ յարատեւելու ջանան ի գործ և ի վաստակ՝ ուր կ'առաջնորդէ իրենց ընտրած նպատակը, գիտնալով թէ՛ հաստատամտութիւնը, անխոնջ աշխատանքը և յարատեւութիւնը միայն կրնայ պահել իրենց և Ազգին բաղձանքը :

Մեր նախորդ թուով հրատարակեալ Կրօնական ժողովոյ ընտրելեաց ցանկէն դուրս մնացած էր Ս. Երուսաղէմի միաբան Արժ. Տ. Փիլիպպոս վարդապետի անունը որ Համագումար ժողովի մէջ ճշուէ ստացած էր :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

ԵՒ

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Ազգի մը բարոյական յառաջագիմութեան պայմաններն ըստ մեծի մասին Լեզուի և Դպրութեան զարգացման մէջ կ'գտնենք :

Ամեն երկրի բնակչաց և իւրաքանչիւր մարդոց մեկգմէկու հետ ունեցած հաղորդակցութեան միջոցը Լեզուն է . իսկ խորհրդոյ և զաղափարաց տարածման միջոցը՝ Դպրութիւնն է :

Լեզուին չ'հասած վայրն՝ դպրութիւնը մուտ գտած և լուսաւորած է :

Լեզու և Դպրութիւն իւրաքանչիւր ազգաց յառաջագիմութեան խնաման է և գործիչ, կ'քալեն անոնց բաղդին ու պայծառութեան կամ անշքութեանը հետեւելով՝ կ'փայլին անոնց հետ և կիյնան անոնց հետ :

Համեմատել ուզելով ժողովրդոց վիճակը բանաւարութեան ընթացքին հետ՝ կ'տեսնենք թէ՛ ուր որ լուս և ուշիմ կերպով լեզուն և դպրութիւնը մշակուած է և ուր խօսող և բարձր ու վսեմ հանճարի տէր եղող զուխներ կ'խօսին և գրիչներ կ'գրեն՝ հոն մարդիկ այլևս հսկայաքայլ կ'ընթանան փառաց և յառաջագիմութեան մէջ, և ուր որ՝ լեզուի և դպրութեան հոգ չ'կայ և եղածն ալ խառն ի խուռն անկերպարան վիճակի մէջ է, հոն մարդկութիւնն ալ վայրենութեան և ընդ միշտ անկման վիճակի հակամէտ է :

Սորա ապացոյցներ լի են մեր դէմը

և եթէ՝ ուղենանք մի սուր ակնարկ ձգել Եւրոպիոյ քաղաքակիրթ և լուսաւորեալ ազգաց վերայ կ'հաստատենք մեր այս գրածներն :

Եւրոպիոյ ազգաց շատերն յորս դատող ու խօհուն զլուխներ , խօսուն ու վարժ լեզուներ և բարձր հանճարով փայլեալ գրիչներու հեղինակութիւնը պակաս չեն , և նոր ի նորոյ կ'բարգաւաճին և կ'առատանան , որք կ'ուղղեն ժողովրդեան դատողութիւնը , կ'սրբագրեն լեզուին ձևերն ու ոճն , խօսակցութեան ու դպրութեան եղանակը , և ասով կ'հարըստացնեն և կ'բարձրացնեն իրենց ազգային լեզուն և դպրութիւնը , և սոցա հմուտ և զգօն գրութիւնը փորձառական ու գործնական դասեր են ուշիմ և խորհրդածող ընթերցողաց :

Բ.

Հայկական լեզուի և դպրութեան մշակութեան ոսկեդարը հաճութեամբ սրտի յիշել կուտայ մեզ զարբայն մեր Արշակունեաց Վառձապուհ, Ս. Սահակ և Մեսրոպ, Կորիւն, Մամբրէ, Դաւիթ անյաղժ և զայլս. որ Հայ լեզուի և դպրութեան հոգևոր դայեակներն էին , և այս երանաշնորհ Ս. Հարց օրովն Հայաստան ուսմամբ , զիտութեամբ ծաղկած ու բարգաւաճած էր . Հայաստանի լեզուի և դպրութեան ծաւալման ու զարգացման ոսկեդարն յետոյ՝ վերայ հասաւ Արշակունեաց Գահուն տապալումը , և յետ այսմ Հայաստանի որդեոց կրած ընդ երկար հալածանք , սուր , վիշտք , անձկութիւնք , տառապանք և մշտաշարժար կեանք , որք բնաւ անդորր ժամանակ չ'գտան յերեսաց աղետից և հարուածոց այլ ևս լեզուի և դպրութեան զարգացմանը աշխատելու , յետ որոյ վրայ եկաւ՝ Հայաստան-

եայց երկրի բաժանումը ընդ իշխանութեան Պարսից , Յունաց և այլ օտար ազգաց : Հայ ժողովուրդն սկսաւ զաւառէ ի զաւառ՝ երկրէ յերկիր զաղծել ու պանդխտիլ և ուրկէ Հայրենի աշխարհի աւերումը՝ Ազգային անիշխանութիւնը , լեզուի և դպրութեան անկումը յառաջ եկաւ :

Լեզու և դպրութիւն այլ կերպով ծաղկումն , զարգացում և բարգաւաճութիւն չեն կրնար ստանալ. եթէ ոչ ի ծոց փառաց և խաղաղութեան :

(Շարունակելի.)

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ամերիկայի Նիւ Եօրք քաղաքը բժշկական Համալսարանի մէջ բժշկութեան , վիրաբուժութեան , մանկաբարձութեան , աչքի եւ ականջի Հիւանդութեանց ուսումն առած եւ իւր Տէկթօն ստացած՝

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Գ. ՏԱՏՐԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

ամեն շաբաթ օրերը ժամը 8 էն մինչեւ 10 էէնի գալուի Ազգային վարժարանի մէջ ճրիտալէս աղքատներն դարմանելու պատրաստ կ'գտանի :

Սոյնալէս ամեն չորեքշաբթի ժամ 7 էն մինչեւ 10 կէտիք — Փաշայի գլուխը Թաթլը Գուլի Թիւ 2 իր բնակարանը դիմողները ճրիտալէս ունի խնամել :

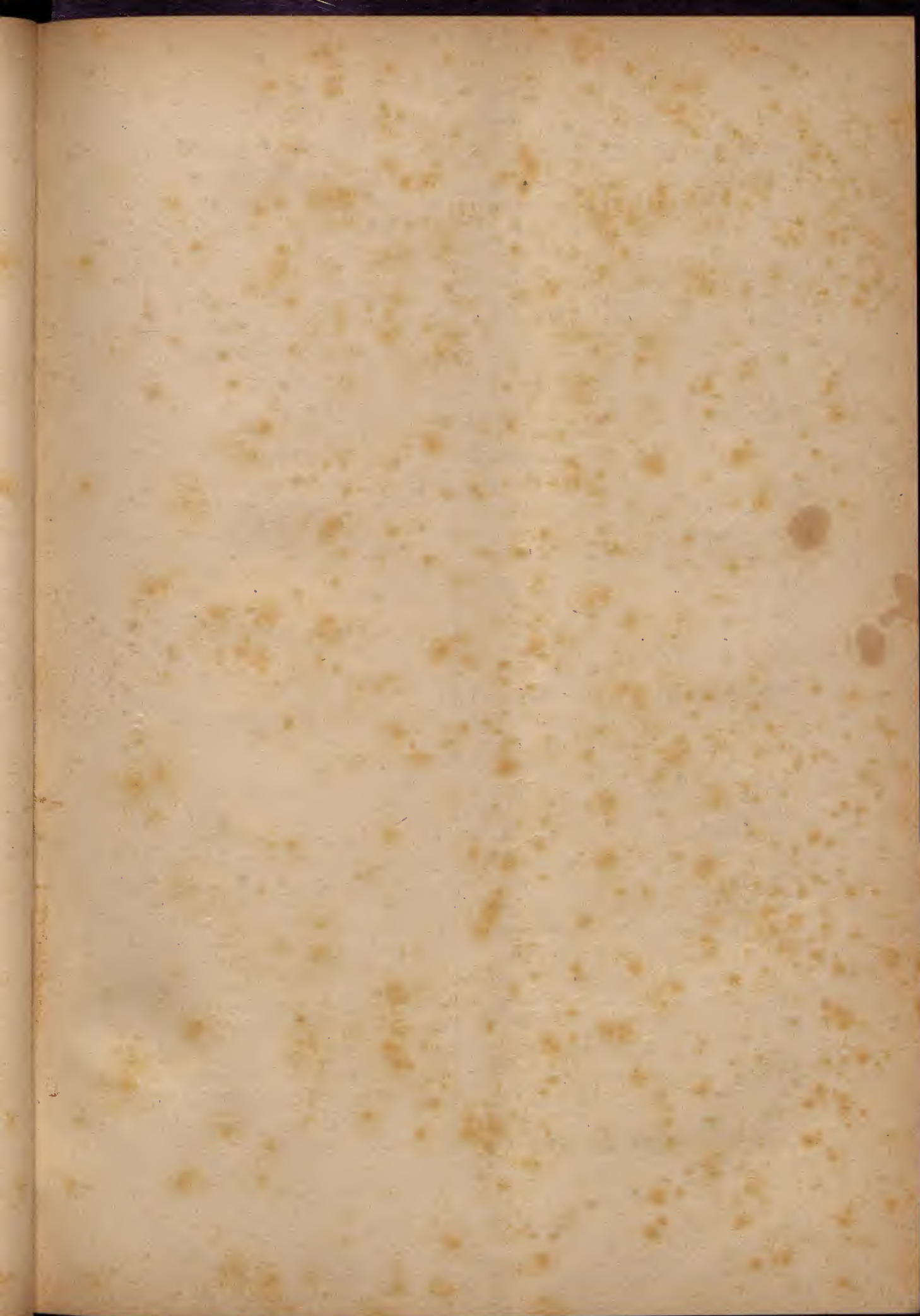
ՏԷՐ—ԽՄԲԱԳԻՐ

ՀՄԱՅԵԱԿ Ծ. Վ. ԴԻՄԱՔՍԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Ձագմագնըլար փողոց Ակոբեան խան , քիւ. 13,

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Մրբութիւն շաքարու եւ միաշաքարի	8. Խնդիր Բերլէնէմի Ս. Տանաբին
2. Փորձառութիւն եւ իւր դասերը	9. Ընթերցում
3. Դասավիճիւ Յիսուսի Բրիստոսի	10. Ընդհանուր Ժողով
4. Ս. Էջմիածին կամ Շողոպար ի Վա-
ղարապատ	11. Անմեղն ի գերեզմանի
5. Վեհաճանական պատասխան	12. Ազգային Հեռագիրք
6. Առ. Յողովակն Հայրենի աշխարհին	13. Ընդհանուր ժողով մայր եկե. Փանանայից
7. Նախնական պատմ. ծնողաց	14. Դպրոցատեւ ընկերութիւն
	15. Հայկական լեզու եւ դպրութիւն

Գործակալի Ընկերագրութեան

ԱԿՆ	ԿԱՐԻՆ
ԱՂԹԱՄԱՐ	ԿԱՐՍ Գեր. Տ. Տիմոթէոս Ծ. Վ. Սափրիչեան
ԱՄԱՍԻԱ	ԿԵՍԱՐԻԱ
ԱՆԴՐԻԱՆԱՊՈԼ. Դ. Գրիգոր Ս. Գ. Գործակեան	ԿՈՒՏԻՆԱ
ԱՏԱՆԱ	ՀԱՆԻԿ
ԱՐԱԲԿԵՐ	ՄԱԼԱԹԻԱ
ԲԱԲԵՐԴ Արժ. Պողոս Վ. Նաժանեան	ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ
ԲԱԼՈՒ	ՄՈՒՇ Գեր. Մամբրէ Սրբազան Մամիկոնեան
ԲԱՂԷՇ Արժ. Սեփան Ծ. Վ. Արզումանեան	ՊԱՆՏՐՄԱ Գեր. Տ. Մատթէոս Ծ. Վ. Իզմիրլեանց
ԳԱԶԻՐԷ	ՊՈՒՏՈՍ Գեր. Տ. Մատթէոս Ծ. Վ. Նալարեանց
ԳԱՂԱՏԻԱ	ՊՐՈՒՍԱ Արժ. Տ. Արիստակէս Վ. Վանքիան
Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՍ	ՋՄԵԿԵԶԷԿ
Ս. ԷԶՄԻԱՍԻՆ	ՍԵՐԱՍՏԻԱ
ԵՐԶԵԿԱՅ Գեր. Տ. Գրիգորիս Ծ. Վ. Ալեքանճեան	ՍԻՍ
ԶՄԻՒՌՆԻԱ Յովնանէս Էֆէնսի Միրզա Վա-
նանդեցի	ՎԱՆ
ԹԱԿԻԱ Մանուկ աղա Յ. Պէղիմեանց	ՎԱՌՆԱ Արժ. Տ. Յարութիւն Վ.
ԽԱՐԲԵՐԴ	ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ
	ՕԼԹԻ

Գինի Ընկերագրութեան կանխիկ հասուցանելի

Կ. Պօլսոյ համար	Տարեկան	Երկուսուկէս Մէնիս
Դաւառաց	»	Թղթատի ծախքն մեր վրայ ըլլալով Երեք
Գին միոյյետրակին		Երեք դանեկան

Խմբագրութեան վերաբերեալ ամէն նամակ պէտք է ուղղել

Ա.Ո. Տէր-Խմբագիր Հմայեակ Վ. Դիմաբանան*,

Ազգ. վարժարանն Եէնի Դավուլի :

Անկէստ նամակ կամ ծրար չ'ընդունուիր .

* Յետ այժմ Դիմաբանան Հայ մականունն որոշած էմբ Գործածել՝ փոխանակ Այազմալեան Յունական մականունան :